

**PODMIENKA NEPRETRŽITOSTI ZAMESTNANIA PODĽA ZÁKONA Č. 461/2003
Z. Z. O SOCIÁLNO M POISTENÍ V ZNENÍ NESKORŠÍCH PREDPISOV A PRÁVO
NA PRIMERANÉ HMOTNÉ ZABEZPEČENIE V STAROBE**

Rozlišovanie poistencov z hľadiska ne/splnenia podmienky „nepretržitosti“ zamestnania je podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky ústavne akceptovateľné a nemožno ho považovať za ústavne neprijateľné právne riešenie, ktoré určitý okruh fyzických osôb neodôvodnene zvýhodňuje, a to najmä za situácie, ak napadnuté ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov platia pre všetkých poistencov spĺňajúcich zákonom ustanovené podmienky rovnako.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 12/2014 z 10. júna 2015)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. júna 2015 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o návrhu skupiny 41 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených poslancom Európskeho parlamentu Józsefom Nagyom, vo veci namietaného nesúladu § 261 ods. 1 prvej vety v časti „je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ a § 262 ods. 1 prvej vety v časti „je po vzniku nároku na pomerný starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov s čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojitosti s čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky takto

r o z h o d o l :

Návrhu skupiny 41 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 21. marca 2014 doručený návrh skupiny 41 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“ alebo „skupina poslancov“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 261 ods. 1 prvej vety v časti „je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ a § 262 ods. 1 prvej vety v časti „je po vzniku nároku na pomerný starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) s čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy v spojitosti s čl. 39 ods. 1 ústavy.

Navrhovatelia vyslovili názor, že napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení odporujú základným ústavným princípom zakotveným v čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy a súčasne zasahujú do základného práva na hmotné zabezpečenie v starobe garantovaného

v čl. 39 ods. 1 ústavy. Nerešpektovanie uvedených ústavných princípov vyplýva podľa navrhovateľov zo skutočnosti, že nesplnenie podmienky nepretržitosti zamestnania hoci len v rozsahu jedného dňa k 31. decembru 2003 nepripúšťalo vykonanie porovnávacieho prepočtu dôchodkovej dávky, suma ktorej sa tak určila podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003, ktorá bola v prípade poistencov s vyššími príjmami zo zárobkovej činnosti nižšia ako suma, ktorá by bola stanovená podľa zákona o sociálnom poistení účinného od 1. januára 2004. V dôsledku splnenia, resp. nesplnenia podmienky nepretržitého zamestnania sa tak v identických prípadoch aplikovala rôzna právna úprava, ktorá priamo ovplyvnila úroveň primeranosti hmotného zabezpečenia v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy. Podľa navrhovateľov je v rozpore s princípom zákazu diskriminácie garantovaným v čl. 13 ods. 3 ústavy, ak zákonodarca *„rozlišuje medzi osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľnej situácii (splnili nárok na starobný, resp. pomerný starobný dôchodok, osobitne z hľadiska výšky zárobku) a nepriznáva im rovnaké práva, a to bez toho, aby na takéto rozlišovanie existovali legitímne, relevantné a dostatočné dôvody“*.

Navrhovatelia žiadali, aby ústavný súd pozastavil účinnosť napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení podľa § 38 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) argumentujúc, že *„pre vyhovenie návrhu na odloženie účinnosti postačuje možnosť, že napadnuté právne predpisy ohrozujú základné práva a slobody“*, a súčasne že *„v prípade napadnutých ustanovení zákona o sociálnom zabezpečení sa nejedná o obsolétne ustanovenia, ale o ustanovenia, ktoré sa stále (opakovane) aplikujú. K ohrozeniu základného práva určitej skupiny fyzických osôb vylúčenej z aplikácie napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení na základe diskriminačného kritéria tak dochádza tým, že táto znevýhodnená skupina fyzických osôb získava nižší dôchodok, než fyzické osoby, na ktoré sa napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení vzťahujú, hoci z hľadiska úrovne relevantného zárobku a ďalších podmienok potrebných pre splnenie nároku ide o osoby nachádzajúce sa v porovnateľnej situácii.“*

Navrhovatelia na základe uvedených skutočností navrhli, aby ústavný súd prijal ich návrh na ďalšie konanie a po jeho meritórnom prerokovaní nálezom takto rozhodol: *«§ 261 ods. 1 prvá veta v časti „je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ a § 262 ods. 1 prvá veta v časti „je po vzniku nároku na pomerný starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov nie sú v súlade s čl. 12 ods. 1, 2 a čl. 13 ods. 3 v spojitosti s čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.»*

Ústavný súd návrh skupiny poslancov predbežne prerokoval a uznesením č. k. PL. ÚS 12/2014-13 z 21. mája 2014 ho prijal podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie a súčasne rozhodol, že ich návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení nevyhovuje.

Po prijatí návrhu skupiny poslancov na ďalšie konanie si ústavný súd podľa § 39 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyžiadaval k nemu stanovisko Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) ako vedľajšieho účastníka, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), ako aj Sociálnej poisťovne, pričom účastníkov konania zároveň požiadal, aby sa vyjadrili aj k tomu, či trvajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne sa k podanému návrhu vyjadril v liste doručenom ústavnému súdu 7. júla 2014, v ktorom uviedol:

«Podľa navrhovateľov zákonodarca prijatou právnou úpravou rozlišuje medzi osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľnej situácii a nepriznáva im rovnaké práva, a to bez toho, aby na takéto rozlišovanie existovali legitímne, relevantné a dostatočné dôvody. Poukazujú na to, že nesplnenie podmienky nepretržitého zamestnania poistencom neumožnilo nadobudnúť právo na zvýšenie úrovne ich základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 39 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa. Na uplatnenie tohto práva je však podľa odseku 3 potrebný zákon, ktorý ustanoví podmienky, za ktorých sa bude predmetné právo vykonávať (tento princíp je zakotvený aj v čl. 51 ods. 1 ústavy). Zákom, upravujúcim podmienky uvedeného práva je zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Zákon o sociálnom poistení okrem iného ustanovuje podmienky získania nároku na dôchodkovú dávku, ako aj spôsob určenia sumy dôchodkovej dávky. Návrh smeruje proti intertemporálnym ustanoveniam siedmej časti zákona, ktorými sa upravujú nároky na dávky vzniknuté pred 1. januárom 2004. Právne predpisy sociálneho poistenia (§ 109 ods. 1, § 113 ods. 1, § 114 ods. 1 a § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov) a právne predpisy sociálneho zabezpečenia (§ 1 ods. 2, § 94 ods. 1, § 97 ods. 1 a § 161 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení) so zámerom garantovať zachovanie práva na dôchodok, na ktorý poistencovi vznikol nárok okamihom splnenia podmienok nároku na dôchodok stanovených právnym predpisom, vyjadrujú zásadu posudzovania nároku na dávku podľa právnych predpisov účinných v čase, kedy nárok na dôchodkovú dávku vznikol.

Uvedená zásada vyplýva aj z aplikačnej praxe súdov Slovenskej republiky, ktoré v individuálnych konaniach o nároku na dôchodok zdôrazňujú, že „právne vzťahy dôchodkového poistenia (zabezpečenia) sa zásadne posudzujú podľa právnych predpisov účinných v čase ich vzniku, pokiaľ zákon výslovne neurčí inak“ (9 So 127/2011 z 25. apríla 2012).

V súlade s uvedeným § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 721/2004 Z. z. stanovuje, že dôchodkové dávky, na ktoré vznikol nárok podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003 a neboli pred 1. januárom 2004 priznané, sa priznávajú aj po 31. decembri 2003 podľa zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov s odchýlkami, ktoré sú ďalej ustanovené.

Podľa osobitnej časti k dôvodovej správe k zákonu č. 461/2003 Z. z. bola z uvedenej zásady určená výnimka, a to v ustanovení § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorá umožňovala určiť sumu starobného dôchodku alebo pomerného starobného dôchodku, na ktorý vznikol nárok pred 1. januárom 2004 aj podľa právnych predpisov účinných od 1. januára 2004, ak poistenci boli po vzniku nároku nepretržite zamestnaní k 31. decembru 2003 a nepoberali starobný dôchodok, pomerný starobný dôchodok, invalidný dôchodok alebo ich časť, tzn. pokiaľ nárok na výplatu tohto dôchodku vznikol po 31. decembri 2003.

Navrhovatelia považujú uvedenú právnú úpravu za právnú úpravu nerešpektujúcu princípy rovnakého právneho postavenia fyzickej osoby (poistenca) a princípy rovnosti a zákazu diskriminácie podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a princípy zákazu diskriminácie podľa čl. 13 ods. 3 ústavy.

Porušenie princípu rovnakého právneho postavenia fyzickej osoby (poistenca) podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy podľa navrhovateľov spočíva v tom, že v dôsledku prerušenia zamestnania, i keď len v rozsahu jedného dňa, zákon č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov nepripúšťa vykonanie porovnávacieho výpočtu dôchodkovej dávky čo znamená, že osoby, ktoré neboli nepretržite zamestnané, nemali právo na zvýšenie úrovne ich základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy.

Ako je však vyššie uvedené, zákonodarca mal nielen právo, ale ústavou danú povinnosť určiť podmienky nároku na dôchodkovú dávku zákonom tak, aby bol zároveň zachovaný ústavný princíp primeraného hmotného zabezpečenia. Rozsah a osobný rozsah sociálneho systému ústavodarca nechal na zákonodarcovi. Právo na primerané hmotné zabezpečenie poistencov, na ktorých sa nevzťahuje § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je zabezpečené prostredníctvom § 261 ods. 2 až 4 a § 262 ods. 2 až 4 tohto zákona. Mechanizmom, ovplyvňujúcim výšku dôchodku je aj zvyšovanie dôchodkových dávok, pričom pri valorizácii dôchodkov sa prihliadalo na úroveň sumy dôchodku tak, aby poberatelia dôchodkov v nižšej sume boli „zvýhodnení“ sumou valorizácie oproti poberateľom, ktorí mali dôchodok vyšší.

Porovnávací výpočet dôchodku podľa rôznych právnych predpisov z dôvodu nahradenia jedného zákona iným za predpokladu „nepretržitosti zamestnania“ k určitému dátumu nie je v dôchodkovom poistení (zabezpečení) novým inštitútom. Predmetné ustanovenie bolo do zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov prevzaté z predchádzajúcich právnych predpisov o dôchodkovom zabezpečení, pričom malo za cieľ poskytnúť poistencom kompenzáciu v podobe výpočtu starobného dôchodku podľa novej aj predchádzajúcej právnej úpravy o dôchodkovom poistení (zabezpečení) z dôvodu, že po vzniku nároku na starobný dôchodok nepožiadali o jeho priznanie a boli aj naďalej zamestnaní až do účinnosti novej právnej úpravy.

Porušenie princípov rovnosti a zákazu diskriminácie podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy spočíva podľa navrhovateľov v tom, že v dôsledku splnenia resp. nesplnenia podmienky nepretržitého zamestnania sa v identických prípadoch aplikovala rôzna právna úprava, ktorá priamo ovplyvnila úroveň primeranosti hmotného zabezpečenia v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy.

S tvrdením, že ide o identické situácie nemožno súhlasiť. Nesplnenie podmienky nepretržitého zamestnania pred 1. januárom 2004 totiž má za následok možnosť vzniku nároku na výplatu dôchodku odo dňa prerušenia zamestnania. Právo na priznanie dôchodku odo dňa prerušenia zamestnania pritom garantuje tak § 97 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ako aj § 114 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. počas obdobia troch rokov odo dňa uplatnenia nároku na dôchodok.

Právna úprava §261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. reflektuje na právne predpisy účinné do 31. decembra 2003, ktoré v zásade neumožňovali vyplácať starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok, ak bol poistenc po vzniku nároku ďalej zamestnaný. Poistencovi, napriek tomu, že splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok, v dôsledku právnej úpravy platnej a účinnej v čase ich splnenia, nebol dôchodok priznaný (výnimku predstavovalo zamestnanie dojednané na dobu najviac jedného roka). Je teda možné konštatovať, že existuje zásadný rozdiel medzi poistencami, ktorí do 31. decembra 2003 nepretržite vykonávali zárobkovú činnosť a tými, ktorí ju do 31. decembra 2003 nepretržite nevykonávali. Kým prvej skupine nemohol byť dôchodok priznaný napriek splneniu podmienok nároku na dôchodok, druhej skupine poistencov dôchodok priznaný byť mohol, nakoľko v konkrétnom čase neexistovala žiadna zákonná

prekážka, ktorá by bránila jeho priznaniu. Bolo teda rozhodnutím poisťencov, ktorí neboli nepretržite zamestnaní, že nepožiadali o priznanie dôchodku napriek tomu, že túto možnosť mali.

Podmienky na účely aplikácie výnimky uvedenej v § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. boli prevzaté z ustanovenia § 164 zákona č. 100/1988 Zb., ktorý upravoval prechod zo zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov účinného do 30. septembra 1988 na zákon č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov. Podľa tohto ustanovenia sa počítala suma starobného dôchodku alternatívne podľa zákona č. 121/1975 Zb. v znení neskorších predpisov aj podľa zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov za predpokladu, že poisťenec mal nárok na starobný dôchodok pred 1. októbrom 1988, teda za účinnosti zákona č. 121/1975 Zb. v znení neskorších predpisov, a po vzniku nároku na dôchodok bol nepretržite zamestnaný k 30. septembru 1988, pričom o starobný dôchodok nepožiadal. Obdobná právna úprava bola aj v ustanovení § 152 zákona č. 121/1975 Zb. pri prechode zo zákona č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov na nový právny predpis.

Pre úplnosť poukazujeme aj na rovnakú právnu úpravu § 72 ods. 1 zákona č. 155/1995 Sb. o dôchodovom pojištění, ktorá sa vzťahuje na dôchodky, nárok na ktoré vznikol pred 1. januárom 1996, za podmienky, že nárok na ich výplatu za účinnosti novej právnej úpravy nahrádzajúcej dovtedy účinný zákon č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov.

Neobstojí, preto tvrdenie uvedené v návrhu, podľa ktorého ustanovenia § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ktoré umožnili „porovnávací výpočet dôchodku boli do právnej úpravy účinnej od 1. januára 2004 doplnené „za účelom postupného prechodu zo zabezpečovacieho - solidárneho systému na poisťno-zásluhový systém“, ako sa uvádza v bode III. odôvodnenia návrhu.

K porušeniu princípu zákazu diskriminácie podľa čl. 13 ods. 3 ústavy podľa navrhovateľov dochádza tým, že zákon č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov nepripúšťa vykonanie porovnávacieho výpočtu tým poisťencom, ktorí po vzniku nároku na starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok neboli nepretržite zamestnaní k 31. decembru 2003, napriek tomu, že splnili podmienky nároku na starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok.

Napriek tomu, že ustanovenie § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nepriznáva obom týmto skupinám poisťencom rovnaké práva, právnu úpravu je nevyhnutné vnímať v kontexte širšom než je samotný vznik nároku na dôchodok pred 1. januárom 2004 a jeho priznanie po 31. decembri 2003. Potom je zrejmé, že poisťenci, ktorí spĺňajú podmienku nepretržitosti zamestnania neboli v rovnakom postavení ako tí, na ktorých sa v súčasnosti platné a účinné znenie § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. nevzťahuje. Odlišnosť ich postavenia spočíva vtom, že nepožiadali o priznanie dôchodku napriek tomu, že právne predpisy umožňovali, aby im priznaný bol. Účelom právnej úpravy § 261 ods. 1 a § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. preto nemalo byť stanovenie spôsobu určenia sumy starobného dôchodku alebo pomerného starobného dôchodku všetkým poisťencom, ale iba tým, ktorým v dôsledku trvania ďalšieho zamestnania priznať dôchodok nebolo možné.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že rozlišovanie medzi poisťencami na účely možnosti použiť pri výpočte sumy dôchodku ustanovenie § 261 ods. 1 alebo § 262 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., nemožno považovať za neodôvodnené zvýhodnenie. Dôvodom na takýto postup je samotná právna úprava účinná pred 1. januárom 2004, ktorá tejto skupine neumožňovala vyplácať starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok počas ďalšieho zamestnania.

Sme toho názoru, že princíp rovnosti by bol narušený, ak by prijatá právna úprava neplatila pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky rovnako, avšak v prípade poistencov, ktorí neboli nepretržite zamestnaní k 31. decembru 2003, sa jedná o nespĺnenie jednej z podmienok ustanovených zákonom pre rovnakú skupinu poistencov, t. j. pre tých, ktorí neboli nepretržite zamestnaní k ustanovenému dátumu.

Navrhovatelia tiež uvádzajú, že podmienka trvania nepretržitého zamestnania priamo ovplyvnila výšku dôchodkov. Vykonávanie alebo nevykonávanie zárobkovej činnosti však nie je jedinou podmienkou a jediným parametrom, ktorý v systéme sociálneho poistenia ovplyvňoval a ovplyvňuje výšku dôchodku. Za obdobnú situáciu možno považovať situáciu, v ktorej sa pri určení sumy starobného alebo predčasného starobného dôchodku po splnení podmienky nároku na starobný dôchodok alebo predčasný starobný dôchodok prihliada na to, či poistenec poberal dôchodok alebo ho nepoberal. V tomto prípade sú tiež v zásade rovnaké podmienky poistencov okrem podmienky „poberal/nepoberal“ dôchodok.

V súvislosti so zdôvodnením uvedeným v návrhu, podľa ktorého sa pri prechode zo zabezpečovacieho systému na poistný systém upustilo od priameho obmedzenia sumy starobného dôchodku, je potrebné tiež podotknúť, že suma dôchodkovej dávky sa od 1. januára 2004 neobmedzuje len na základe ustanovenej sumy minimálneho a maximálneho vymeriavacieho základu, z ktorého poistenci platia poistné na dôchodkové poistenie. Na účely výpočtu sumy dôchodkovej dávky je podľa § 62 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z. osobný mzdový bod obmedzený najviac na hodnotu 3 a priemerný osobný mzdový bod, ktorý je základnou veličinou na výpočet sumy dôchodkovej dávky, sa od hodnoty 1,25 do 3 podľa § 63 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov obmedzuje percentuálne v závislosti od roku priznania dôchodkovej dávky.»

Na základe uvedeného generálny riaditeľ v závere svojho vyjadrenia zhrnul, že namietané ustanovenia zákona o sociálnom postení nie je možné označiť ako protiústavné, „nakoľko situácia dotknutých poistencov nebola porovnateľná z pohľadu možnosti mať vyplácaný dôchodok a toto považujeme za legitímny, relevantný a dostatočný dôvod na ich rozlišovanie z pohľadu priznávaných práv“.

Predseda národnej rady v liste z 8. októbra 2014 ústavnému súdu oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní, a vo svojom stanovisku okrem iného uviedol:

«Národná rada Slovenskej republiky schválila 30. októbra 2003 zákon o sociálnom poistení (č. 461/2003 Z. z.) súčinnosťou od 1. januára 2004. Prijatím zákona došlo k podstatnej zmene pri naplňaní ustanovenia čl. 39 ods. 3 v spojitosti s čl. 39 ods. 1 ústavy, podľa ktorého občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa. Zatiaľ, čo systém pred 1. januárom 2004 bol zabezpečovacieho charakteru, cieľom nového poistného systému bolo zvýrazniť zásluhovosť. Vzhľadom na prechod z jedného systému do nového systému bolo potrebné vplyv zákona o sociálnom zabezpečení upraviť v prechodných ustanoveniach.

Všeobecne sa ustanovilo, že v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu, ktoré sa týkajú o. i. dôchodkového zabezpečenia, ktoré vznikli pred účinnosťou zákona o sociálnom poistení a do tohto termínu neboli právoplatne rozhodnuté, sa postupuje podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003. Dôkazom je dikcia odôvodnenia k § 259 z osobitnej časti dôvodovej správy k návrhu zákona - tlač 283 „Ide o ustanovenie prechodného charakteru, ktorým sa v zásade upravuje použitie právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003 na nároky na dávky vzniknuté pred 1. januárom 2004“.

Z tejto všeobecnej zásady sa ustanovila v § 261 ods. 1 a 262 ods. 1 odchýlka umožňujúca pri splnení podmienok vypočítať sumu starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení, a to aj napriek tomu, že nárok na starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok vznikol pred 1. januárom 2004. Tou podmienkou je nepretržitosť v zamestnaní k 31. decembru 2003 po vzniku nároku a nepoberanie starobného dôchodku, pomerného starobného dôchodku, alebo invalidného dôchodku. Účelom tejto právnej úpravy, ako sa uvádza v osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu (tlač 283), bolo upraviť režim určenia sumy starobného dôchodku, na ktorý síce vznikol nárok pred 1. januárom 2004, avšak za obdobie dôchodkového poistenia po 31. decembri 2003. Uvedeným prechodným ustanovením sa zabezpečila kontinuita v poskytovaní dôchodkových dávok. Obdobne sa postupovalo aj v Českej republike pri prechode zo spoločného systému sociálneho zabezpečenia na poistný systém, a to v zákone č. 155/1995 Sb. z. o důchodovém pojištění. Podľa § 72 ods. 1 tohto zákona „Výše starobního důchodu pojištěnců, kteří splnili podmínky pro nárok na tento důchod před 1. lednem 1996, jsou po vzniku nároku na tento důchod nepretržitě zamestnaní ke dni 31. prosince 1995 a nepobírali tento důchod ani jeho část, se stanoví podle předpisu platných po 31. prosinci 1995. Tato výše však nesmí být nižší než výše stanovená podle předpisu platných před 1. lednem 1996“.

Podľa navrhovateľov ustanovenia prechodných ustanovení v časti „bol nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003“ nerešpektujú princípy

1. rovnakého právneho postavenia fyzickej osoby (poistenca) čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy
2. rovnosti a zákazu diskriminácie čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy
3. zákazu diskriminácie čl. 13 ods. 3 ústavy.

Ad. 1. až 3. Vychádzajúc z citovaných článkov ústavy možno uviesť, že rovnaké právne postavenie v danom prípade (ustanovenie podmienok na vznik nároku na dôchodkovú dávku a jej výplatu) platilo do 31. decembra 2003 pre celý okruh rovnakým spôsobom posudzovaných fyzických osôb v sociálnom zabezpečení a nie je založené na obmedzení niektorého zo základných práv. Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania, ktorej dodržiavanie v zmysle § 2 ods. 1 spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmysľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia. Napadnuté ustanovenia sa však na žiaden z týchto dôvodov nevzťahujú.

Na druhej strane právne potrebné bolo vysporiadať sa v novom zákone so skupinou subjektov, ktoré pokračovali v zárobkovej činnosti ako poistenci, a stali sa tak účastníkmi sociálneho poistenia, čo nemožno považovať z hľadiska hmotnoprávneho za diskrimináciu. Podľa § 2a ods. 2 a 3 antidiskriminačného zákona, priamou diskrimináciou je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii. A nepriamou diskrimináciou je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

V zmysle vyššie uvedeného, napadnuté ustanovenia práve naopak riešia nevýhodnú situáciu, do ktorej by sa „pracujúci dôchodcovia“ dostali pri nezohľadnení novej právnej úpravy na splnenie ich nároku na starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok. Nepochopiteľnosť situácie (s poistencami podľa predchádzajúcej právnej úpravy) je pritom daná aj tou skutočnosťou, že dotknutí poistenci iba de facto splnili podmienky na vznik nároku na dôchodok, avšak v skutočnosti si ho neuplatnili, teda ich skutočné nároky museli byť posúdené podľa stavu v čase ich reálneho využitia, t. j. podľa novej právnej úpravy.

A práve aj týmto prechodným ustanovením bol zároveň naplnený čl. 39 ods. 1 ústavy o primeranosti hmotného zabezpečenia v starobe.»

Stanovisko vlády z 31. októbra 2014 ako vedľajšieho účastníka, zastúpenej ministerstvom spravodlivosti, bolo ústavnému súdu doručené 6. novembra 2014. Vláda v ňom navrhla, aby ústavný súd návrhu skupiny poslancov nálezom nevyhovel, a zároveň oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní.

V stanovisku vlády sa okrem iného uvádza:

«Navrhovateľ vo svojom návrhu na začatie konania namieta, že ustanovením podmienky nepretržitého zamestnania ako podmienky pre stanovenie výšky starobného dôchodku, nebol rešpektovaný princíp rovnakého postavenia fyzickej osoby a princíp zákazu diskriminácie. Porušenie princípu rovnakého postavenia fyzickej osoby podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy podľa navrhovateľov spočíva v tom, že v dôsledku prerušenia zamestnania, i keď len v rozsahu jedného dňa, zákon o sociálnom poistení nepripúšťa vykonanie porovnávacieho výpočtu dôchodkovej dávky, čo znamená, že osoby, ktoré neboli nepretržite zamestnané, nemali právo a zvýšenie úrovne ich základného práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. Podľa navrhovateľov zákonodarca prijatou právnou úpravou rozlišuje medzi osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľnej situácii a nepriznáva im rovnaké práva, pričom absentuje potreba legitímnych, relevantných a dostatočných dôvodov na takéto rozlišovanie.

Ústavný súd vo svojej judikatúre k otázkam diskriminácie už niekoľkokrát konštatoval, že zásadu rovnosti nemožno vykladať absolútne. Vo svojom náleze PL. ÚS 10/02 ústavný súd uvádza: „Zákonná úprava, ktorá „zvýhodňuje“ určitú skupinu osôb, nemôže byť len z toho dôvodu označená za takú, ktorá porušuje princíp rovnosti. Zákonodarca však musí zvážiť, či je dôvod na takéto „zvýhodnenie“, čo je jeho cieľom, a medzi takýmto cieľom a v zákone zakotveným zvýhodnením musí byť vzťah primeranosti.“ Ďalej v náleze PL. ÚS 21/00 ústavný súd konštatuje: „za diskriminačnú úpravu však možno považovať takú úpravu... ktorá rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom takýto postup zákonodarca nemôže alebo ani nevie rozumne odôvodniť legitímnym cieľom a tým, že tento cieľ sa musí dosahovať práve zvoleným legislatívnym riešením.“

K danej problematike zaujal stanovisko taktiež Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v prípade Evans vs. The United Kingdom uvádza: „Rozdielne zaobchádzanie s osobami v analogickom alebo relevantne podobnom postavení je diskriminačné, ak nemá objektívne a rozumné odôvodnenie, ktorým ak sa nesleduje objektívny cieľ alebo ak neexistuje vzťah rozumnej proporcionality medzi použitými prostriedkami a zámerom, ktorý sa má uskutočniť.“

Zákonodarca má vo všeobecnosti právo upraviť pre rôzne skupiny osôb rôzne zákonné podmienky pre vznik nároku, resp. iné právne významné situácie, pričom oprávnené, vecne a právne akceptovateľné dôvody, ktoré zákonodarcu viedli k takémuto rozhodnutiu zaručujú konformitu s ústavou a v nej zakotveným princípom rovnosti.

Podmienky splnenie nároku podľa § 261 ods. 1 zákona o sociálnom poistení znamenajú určité zvýhodnenie poistencov, ktorí ich spĺňajú, v porovnaní s poistencami, ktorí podmienku

nepretržitosti trvania zamestnania nespĺňajú. Výhoda spočíva v tom, že ich starobný dôchodok sa vypočíta podľa zákona o sociálnom zabezpečení a aj podľa zákona o sociálnom poistení, pričom poistencovi sa prizná starobný dôchodok vo vyššej sume. Výpočet sumy starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení je výhodnejší pre poistencov, ktorí dosahovali nadpriemerné zárobky, čo znamená, že suma ich starobného dôchodku je vyššia ako suma určená podľa zákona o sociálnom zabezpečení.

Suma starobného dôchodku poistenca, ktorý nebol nepretržite zamestnaný sa určí len podľa zákona o sociálnom zabezpečení. Tento spôsob určenia sumy je výhodnejší pre poistencov, ktorí dosahovali len priemerné alebo podpriemerné. Uvedené diferencované podmienky určenia sumy sú vecne odôvodnené od právnej úpravy nároku na výplatu starobného dôchodku účinnnej do 31. decembra 2003. Podľa § 98 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom zabezpečení sa starobný dôchodok nevypláca po dobu ďalšieho zamestnania po vzniku nároku na tento dôchodok. To neplatí, ak ide o zamestnanie dojednané na dobu najviac jedného roka. Znamená to, že ak bol zamestnanec po dovŕšení dôchodkového veku naďalej nepretržite zamestnaný v pracovnom pomere na dobu neurčitú, nemohol mu byť priznaný starobný dôchodok. V porovnaní s tým poistenec, ktorý po dovŕšení dôchodkového veku ukončil trvalé zamestnanie mal možnosť priznania starobného dôchodku.

Nie je možné súhlasiť s tvrdením navrhovateľa, že „v dôsledku splnenia resp. nesplnenia podmienky nepretržitého zamestnania sa v identických prípadoch aplikovala rôzna právna úprava“, vzhľadom na to, že u poistenca, ktorý nebol nepretržite zamestnaný, neexistovala zákonná prekážka brániaca priznaniu starobného dôchodku.

Právo na určenie sumy starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení poistenca, ktorý dovŕšil dôchodkový vek pred 1. januárom 2004 a bol naďalej nepretržite zamestnaný do 31. decembra 2003 nie je pre to neodôvodnenou výhodou, ktorá by sa mohla vnímať ako narušenie princípu rovnosti a spôsobovať diskrimináciu, a tým neodôvodnene nepriaznivo ovplyvňovať právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Vyššie uvedené platí rovnako aj na účely nároku na pomerný starobný dôchodok.

Vzhľadom na uvedený legitímny cieľ je možné konštatovať, že konformita napadnutého znenia zákona o sociálnom poistení je zachovaná.»

Národná rada a vláda vo svojich stanoviskách ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne verejné pojednávanie.

Označené vyjadrenia národnej rady, vlády a Sociálnej poisťovne ústavný súd zaslal na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska zástupcovi skupiny poslancov. Zástupca skupiny poslancov vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 15. mája 2015 mailom oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci a k stanovisku Sociálnej poisťovne uviedol:

«1. Sociálna poisťovňa (SP) konštatuje, že nebola zákonná prekážka, ktorá by bránila priznaniu dôchodku poistencovi, ktorý splnil podmienky nároku na dôchodok a nevykonával zárobkovú činnosť pred 1. 1. 2004, a teda bolo jeho rozhodnutím, že o dôchodok nepožiadala.

2. Poistencovi, ktorý vykonával zárobkovú činnosť do 31. 12. 2003 nemohol byť dôchodok priznaný, nakoľko výkon zárobkovej činnosti bol prekážkou pre priznanie dôchodku.

Máme za to, že obe tvrdenia sú vo vzťahu k namietanej diskriminácii irelevantné, pretože aj poistenec uvedený v bode 2 mal možnosť skončiť výkon zárobkovej činnosti a požiadať o priznanie dôchodku. Výkon zárobkovej činnosti síce bol prekážkou pre priznanie dôchodku, ale poistencovi nič nebránilo v slobodnej voľbe sa rozhodnúť – dôchodok alebo zárobok, čiže tiež to bolo jeho rozhodnutím.

Obe skupiny totiž boli v rovnakej situácii, pretože muselo ísť o poistencov, ktorí podmienky nároku, t. j. získanie potrebnej doby zamestnania/poistenia + dovŕšenie dôchodkového veku, získali ešte pred 1. 1. 2004, t. j. pred nadobudnutím účinnosti zákona 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení.

Poistenec uvedený v bode 2 mal však tú výhodu, že vykonával zárobkovú činnosť, a teda mohol „čakať“ na nový zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, pretože v dôsledku podmienky existencie „nepretržitého zamestnania“ mal príležitosť pre porovnávací výpočet dôchodku, a tak získať ten dôchodok, ktorý bol pre neho výhodnejší.

Poistenec uvedený v bode 1 túto možnosť, práve v dôsledku existencie podmienky nepretržitého zamestnania nemal.

Čiže nenamieta sa priznanie alebo nepriznanie dôchodku, ale namieta sa obmedzenie prístupu k príležitosti získať možnosť porovnávacieho výpočtu dôchodku.

Problematickou je aj samotná nepretržitosť, pretože aj tí poistenci, ktorí vykonávali zárobkovú činnosť, ak v prípade skončenia jedného zamestnania a začatím druhého bol čo i len jeden deň, napr. z dôvodu sviatku, (čo nemohol sám poistenec vôbec ovplyvniť), už stratil možnosť porovnávacieho výpočtu dôchodku, a teda stratil, možnosť, aby mu bol priznaný dôchodok, ktorého suma by bola pre neho výhodnejšia.

Poistenec uvedený v bode 1 mal síce právo a nemal zákonnú prekážku pre priznanie dôchodku, čo naozaj bola jeho voľba, ale nemal možnosť ovplyvniť získanie zamestnania. Snažiť sa mohol ako len chcel, ale získanie zamestnania nebolo na jeho rozhodnutí. Toto platí aj pre poistenca uvedeného aj v 2. bode, ktorý mal prerušenie zamestnania čo i len na jeden deň, pretože už nebola splnená podmienka „nepretržitosti“.

Odvolávanie sa na to, že podmienky boli prevzaté zo zákonov 100/1988, 121/1975 a 101/1964 považujeme za absolútne tendenčné. Sú síce pravdivé, ale!:

Ide o zákony, ktoré boli prijaté a aplikovali sa za diametrálne odlišných spoločensko - ekonomických pomerov. Ide o zákony, ktoré sa prijímali aplikovali v období, kedy Ústavné právo na prácu bolo v praxi realizované ako „pracovná povinnosť“, dokonca v istých prípadoch sa nepracovanie sankcionovalo a bolo označené za príživníctvo, čo bol trestný čin. (Samozrejme u osôb, ktoré mali splnené podmienky nároku na dôchodok, čiže mali odpracované roky a mali dôchodkový vek, toto neplatilo).

Chceme len poukázať na to, že nebol problém byť zamestnaný aj po vzniku nároku na dôchodok, ak poistenec o dôchodok nepožiadaval. Dovŕšenie dôchodkového veku nebol dôvod na ukončenie zamestnania zo strany zamestnávateľa. Súbeh dôchodku a mzdy nebol možný. Čiže ak pracoval, nemohol mu byť priznaný dôchodok. Ale tiež to bolo jeho rozhodnutie.

Odlišná situácia nastala po roku 1989, kedy súčasťou transformácie ekonomiky bola nezamestnanosť (do roku 1989 takmer neexistujúca v našich pomeroch).

Práve v rokoch prechodu zo zabezpečovacieho sociálneho systému na systém poistný bola nezamestnanosť v SR najvyššia, čo zákonite ovplyvnilo príležitosť mať, alebo si udržať zamestnanie, alebo jeho nepretržitosť (kontinuitu až do 31.12.2003)...»

II.

Základné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu

1. Podstata problému nastoleného návrhom skupiny poslancov

Skupina poslancov národnej rady sa návrhom doručeným 21. marca 2014 domáha, aby ústavný súd v konaní podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy vyslovil nesúlad namietaných ustanovení zákona o sociálnom poistení s čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy v spojení

s čl. 39 ods. 1 ústavy z dôvodu, že predmetné ustanovenia upravujú práva skupiny fyzických osôb nachádzajúcich sa v porovnateľnej situácii odlišne, a to len v závislosti od splnenia, resp. nesplnenia podmienky nepretržitosti zamestnania k 31. decembru 2003, ktorá je podmienkou pre vykonanie porovnávacieho prepočtu dôchodkovej dávky, suma ktorej sa tak určí buď podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003 alebo podľa zákona o sociálnom poistení účinného od 1. januára 2004. V dôsledku splnenia, resp. nesplnenia tejto podmienky sa tak v identických prípadoch aplikovala rôzna právna úprava, ktorá priamo ovplyvnila výšku dôchodkovej dávky.

Napadnuté ustanovenie § 261 ods. 1 zákona o sociálnom poistení znie:

„Suma starobného dôchodku poistenca, ktorý splnil podmienky nároku na tento dôchodok pred 1. januárom 2004, je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003 a nepoberal starobný dôchodok, invalidný dôchodok alebo ich časť, sa určí podľa tohto zákona. Táto suma nesmie byť nižšia ako suma určená podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003, a to vrátane úpravy dôchodkov prislúchajúcej podľa osobitného predpisu. Ak rozhodujúce obdobie na určenie priemerného osobného mzdového bodu je kratšie ako desať rokov, predlžuje sa toto rozhodujúce obdobie pred 1. januárom 1994 tak, aby bolo desať rokov.“

Napadnuté ustanovenie § 262 ods. 1 zákona o sociálnom poistení znie:

„Poistenec, ktorý splnil podmienky nároku na pomerný starobný dôchodok pred 1. januárom 2004, je po vzniku nároku na pomerný starobný dôchodok nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003 a nepoberal tento dôchodok alebo jeho časť alebo invalidný dôchodok, má po 31. decembri 2003 nárok na starobný dôchodok podľa tohto zákona; § 261 ods. 1 druhá veta a tretia veta platí rovnako.“

Navrhovatelia namietajú nesúlad napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení (časť prvej vety) s čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 39 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 13 ods. 3 ústavy zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť rovnako pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky.

Podľa čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

2. Právne východiská

Zo štruktúrneho členenia zákona o sociálnom poistení je zrejmé, že navrhovateľmi napadnuté ustanovenia sú v rámci celkovej systematiky zákona zaradené medzi „Prechodné ustanovenia“, ktorých účelom bolo vyriešiť transformáciu právnych vzťahov a právne relevantných skutočností k úpravám účinným od 1. januára 2004.

Intertemporálnymi ustanoveniami zákonodarca vo všeobecnosti rieši otázku časového stretu dvoch právnych úprav, z ktorých jedna stráca a druhá nadobúda účinnosť. Inými slovami, týmito ustanoveniami zákonodarca určuje pravidlá zmeny právneho stavu, t. j. určuje, ako sa vysporiadať so zánikom účinnosti starej právnej normy, ktorej prestávajú podliehať právne

vzťahy a skutočnosti, ktoré však súčasne tým istým okamihom začínajú podliehať účinnosti novej právnej normy. Ich funkciou je zabezpečiť v zásade plynulý prechod z dosiaľ platného a účinného režimu právnej úpravy spoločenských vzťahov do ich nového právneho režimu s tým, že sa nimi má eliminovať právne vákuum navodzujúce právnu neistotu a majú sa jasne určiť pravidlá aplikácie starej, resp. aj novej právnej úpravy na už v minulosti vzniknuté právne vzťahy.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že zmeny pravidiel, najmä v oblasti sociálneho zákonodarstva, sú z ústavnoprávneho hľadiska spravidla veľmi citlivé, a preto je potrebné venovať im náležitú pozornosť. Každý prípad je osobitný a vyžaduje si dôkladné a všestranné zhodnotenie z hľadiska všetkých súvisiacich okolností. Zmeny pravidiel súvisia s kategóriami retroaktivity, ochranou legálne nadobudnutých práv a legitímnym očakávaním, ktorého účelom je garancia čitateľnosti správania orgánov verejnej moci.

Časový konflikt právnych úprav je spojený v každom prípade so zásahom do princípov rovnosti a ochrany dôvery občana v právo. Posudzovanie tohto konfliktu intertemporality by sa malo riadiť hľadiskom proporcionality a malo by viesť k záveru o takom spôsobe legislatívneho riešenia časového stretu právnych úprav, ktoré by nenarušilo princíp právnej istoty, ako ani princíp rovnosti, ale ich primeraným spôsobom vyvažovalo (PL. ÚS 25/05).

Ústavný súd konštatuje, že na základe zákona o sociálnom poistení došlo s účinnosťou od 1. januára 2004 k podstatnej zmene dovtedajšieho systému dôchodkového zabezpečenia na systém dôchodkového poistenia ako I. piliera dôchodkového systému založeného na priebežnom financovaní, v ktorom sa kombinuje princíp sociálnej solidarity s princípom zásluhovosti, ktoré sa premietajú aj do výpočtu dôchodkovej dávky.

V zmysle § 259 zákona o sociálnom poistení sa nárok na starobný dôchodok posudzuje podľa právnych predpisov účinných v čase, keď tento nárok na dôchodok vznikol, s výnimkou zákonom ustanovených prípadov. Ako z osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu o sociálnom poistení vyplýva, napadnuté ustanovenia tohto zákona predstavujú výnimku z tejto zásady, ktorá umožnila skupine poistencov, ktorým vznikol nárok na dôchodkovú dávku do 31. decembra 2003 a nebol im priznaný pred 1. januárom 2004, vypočítať výšku starobného dôchodku, resp. pomerného starobného dôchodku aj podľa „nového“ právneho predpisu za súčasného splnenia dvoch podmienok:

- poistenec nepoberal starobný dôchodok alebo jeho časť, pretože pokračoval v zárobkovej činnosti (t. j. pracoval „na percentá“) aj po dovŕšení dôchodkového veku a
- je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaný.

Súčasne platí zásada, že suma dôchodku určená podľa zákona o sociálnom poistení nesmela byť nižšia ako suma určená podľa doteraz platných právnych predpisov. Sociálna poisťovňa v týchto prípadoch bola povinná urobiť porovnávací výpočet podľa „starých“ a „nových“ právnych predpisov a priznať starobný dôchodok vo vyššej výmere.

Ako z predloženého návrhu vyplýva, navrhovatelia namietajú predovšetkým rozpor napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení s princípom rovnosti, rovnakého zaobchádzania a zákazu diskriminácie v spojení so základným právom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Napadnuté ustanovenia podľa navrhovateľov popierajú princíp rovnosti zaručený v čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy z dôvodu, že u skupiny fyzických osôb, ktoré nespĺnili podmienku nepretržitosti zamestnania čo i len v rozsahu jedného dňa, nepripúšťajú vykonanie porovnávacieho výpočtu dôchodkovej dávky podľa predchádzajúcej, ako aj podľa novej právnej úpravy, čím sa v identických prípadoch aplikuje rôzna právna úprava, ktorá priamo

ovplyvňuje výšku starobného dôchodku. Inými slovami, navrhovatelia namietajú nesúlad napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení argumentujúc nerovnakým prístupom zákonodarcu k rovnakým skupinám (okruhu) fyzických osôb.

Súčasne navrhovatelia namietajú, že napadnutými ustanoveniami zákona bol porušený princíp zákazu diskriminácie zaručený v čl. 13 ods. 3 ústavy, keďže nepripúšťajú vykonanie porovnávacieho výpočtu dôchodkovej dávky u časti poistencov, ktorí síce neboli nepretržite zamestnaní, ale inak splnili všetky podmienky na priznanie starobného, resp. pomerného starobného dôchodku.

Ústavný súd podotýka, že čl. 12 ods. 1 ústavy nie je garanciou absolútnej rovnosti, ale je ústavnou zárukou ochrany osôb (právnických a fyzických) proti diskriminácii zo strany orgánov verejnej moci. Diskriminácia je vo všeobecnosti vymedzená ako každý spôsob zaobchádzania vrátane odmietnutia takého zaobchádzania s osobou, ktoré je pre túto osobu menej priaznivé než pre iné osoby. Za diskriminačnú úpravu možno považovať takú úpravu, ktorá rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom takýto postup zákonodarca nemôže alebo ani nevie rozumne odôvodniť legitímnym cieľom a tým, že tento cieľ sa musí dosahovať práve zvoleným legislatívnym riešením (napr. PL. ÚS 21/00).

Ústavný princíp rovnosti nachádza svoje vyjadrenie v zákonodarstve, ako aj pri aplikácii práva, keď vo svojej podstate predstavuje rovnosť všetkých pred zákonom, teda v konečnom dôsledku je základom ochrany pred diskrimináciou.

Ustanovenie čl. 13 ods. 3 ústavy zakotvuje zásadu, v zmysle ktorej zákonné obmedzovanie základných práv a slobôd je možné za splnenia podmienky, že bude platiť pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky, rovnako.

Ústavný súd vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 10/02 konštatoval, že zákonná úprava, ktorá zvýhodňuje určitú skupinu osôb, nemôže byť len z toho dôvodu označená za takú, ktorá porušuje princíp rovnosti. Zákonodarca však musí zvážiť, či je dôvod na takéto zvýhodnenie, čo je jeho cieľom a medzi týmto cieľom a v zákone zakotveným zvýhodnením musí byť vzťah primeranosti.

V rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 5/03 ústavný súd uviedol, že princíp rovnosti je porušený vždy vtedy, ak sa s jednou skupinou adresátov právnych noriem v porovnaní s inou skupinou zaobchádza inak, hoci medzi oboma skupinami nie sú rozdiely takého druhu a takej závažnosti, že odôvodňujú takéto nerovnaké zaobchádzanie; porušením princípu rovnosti však nie je to, ak sa preukáže, že s nerovnakými skupinami subjektov sa nakladá rozdielne. Také nakladanie nemožno považovať za diskrimináciu.

Ústavný súd tiež konštatuje, že princíp je ovplyvnený vývojom, čím môže byť jeho obsah najmä v oblasti sociálnych práv poznačený. Mnohé medzinárodné organizácie vo svojich rozhodnutiach vychádzajú z toho, že nie každé nerovné zaobchádzanie z rôznymi subjektmi je možné kvalifikovať ako porušenie princípu rovnosti, teda ako porušenie zákazu diskriminácie subjektov v porovnaní s inými subjektmi. Aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojej ustálenej judikatúre konštatuje, že odlišnosť v zaobchádzaní medzi osobami nachádzajúcimi sa v analogických alebo porovnateľných situáciách je diskriminačná, pokiaľ nemá žiadne objektívne a rozumné ospravedlnenie, t. j. pokiaľ nesleduje legitímny cieľ alebo pokiaľ nie sú použité prostriedky sledovanému cieľu primerané (napr. Kiyutin v. Rusko, rozsudok č. 2700/10 z 10. 3. 2011, Karlheim Schmidt v. Nemecko, rozsudok č. 13580/88 z 18. 7. 1994). Obdobne Výbor Organizácie spojených národov pre ľudské práva vo Všeobecnom odporúčaní č. 18 vyslovil názor, že nie každé rozdielne zaobchádzanie predstavuje diskrimináciu, ak kritériá pre takéto zaobchádzanie sú prijateľné a objektívne a ak toto

zaobchádzanie smeruje k dosiahnutiu cieľa, ktorý sa podľa Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach považuje za legitímny.

Ústavný súd vo svojej judikatúre už zdôraznil požiadavku prepojenia jednotlivých ustanovení ústavy s dôrazom na tie, ktoré majú všeobecný charakter, keď uviedol: Všetky ustanovenia ústavy o rovnosti treba vnímať, interpretovať a uplatňovať v organickej väzbe, čo zvlášť platí o tých ustanoveniach ústavy, ktoré sú sformulované vo všeobecnej podobe (čl. 12 ods. 1 prvá veta, čl. 12 ods. 2 a čl. 13 ods. 3 ústavy), keďže predstavujú základné východisko uplatnenia princípu rovnosti v konkrétnom prípade, resp. konkrétnej situácii... Inými slovami, pri skúmaní otázky, či v konkrétnom prípade došlo alebo nedošlo k porušeniu ústavného princípu rovnosti pred zákonom, treba najprv preskúmať to, či pri obmedzení niektorého základného práva alebo slobody bol alebo nebol rešpektovaný príkaz vyjadrený v čl. 13 ods. 3 ústavy, podľa ktorého zákonné obmedzenia základných práv a slobôd musia platiť pre všetky prípady, ktoré spĺňajú ustanovené podmienky, t. j. z hľadiska skúmania porušenia princípu rovnosti pri obmedzovaní niektorého základného práva alebo slobody je nemysliteľná interpretácia a aplikácia ustanovení čl. 12 ods. 1 prvej vety a čl. 12 ods. 2 ústavy bez spojenia s čl. 13 ods. 3 ústavy (PL. ÚS 16/08).

Ústavný súd preto posudzoval, či namietané ustanovenia zákona skutočne zvyhodňujú, resp. znevýhodňujú určité skupiny osôb v takom rozsahu a intenzite, že toto zvyhodnenie, resp. znevýhodnenie zasahuje do princípu rovnosti, a či ani vyvažovaním iným princípom (princípom proporcionality, primeranosti) nemožno považovať diferencované hmotné zabezpečenie životnej úrovne v podobe rozdielnych dôchodkových dávok za ústavne únosné a akceptovateľné (m. m. PL. ÚS 3/04).

3. Ústavnoprávne posúdenie napadnutých ustanovení a závery

Navrhovatelia namietajú porušenie princípov rovnakého zaobchádzania, rovnosti a zákazu diskriminácie, ktoré zasahujú do základného práva na hmotné zabezpečenie v starobe zaručeného v čl. 39 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd je toho názoru, že základné právo na primerané hmotné zabezpečenie, ktorého podrobnosti sa majú v súlade s ústavou upraviť zákonom, zahŕňa predovšetkým primerané hmotné zabezpečenie v starobe prostredníctvom systému dôchodkového zabezpečenia, v ktorom kľúčovú pozíciu má sociálne poistenie.

K charakteristike základného práva na hmotné zabezpečenie sa v jednom z komentárov k ústave (ČIČ, M. a kolektív. Komentár k Ústave Slovenskej republiky. Žilina : EUROKÓDEX, 2012. s. 287) uvádza: „*Ústava garantuje občanom právo na primerané hmotné zabezpečenie, ak nastanú ústavou taxatívne vymedzené sociálne udalosti. Pritom na ich definovanie, spôsob a nakoniec aj úroveň hmotného zabezpečenia, čo sa týka podrobností, necháva priestor zákonodarcovi... Čo sa týka úrovne hmotného zabezpečenia, tá musí byť v intenciách ústavy primeraná...*“

Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že hospodárske, sociálne a kultúrne práva a slobody „sú právami druhej generácie, ktorých podoba a obsah v podstatnej miere závisí od ekonomických a hospodárskych možností štátu“ (PL. ÚS 19/08), a je pre ne podstatné to, že sa ich podľa čl. 51 ods. 1 ústavy možno „domáhať... len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú“, teda len v rozsahu vyvoditeľnom z citovanej ústavnej výhrady, prostredníctvom ktorej ústava poskytuje zákonodarcovi nepochybne väčší priestor (v porovnaní s inými skupinami základných práv a slobôd) pre voľnú úvahu (uváženie) na účely určenia, v akom rozsahu, kvalite a za akých podmienok ich bude garantovať. V tejto

súvislosti však ústavný súd už vyslovil právny názor, že „priestor pre voľnú úvahu poskytnutý ústavou zákonodarcovi pri prijímaní týchto zákonov nemožno chápať absolútne; jej limity treba hľadať predovšetkým v ústavných princípoch a v požiadavke ochrany ďalších hodnôt, na ktorých je ústava založená a ktoré chráni. Tieto základné práva už svojou povahou síce nabádajú k právnej úprave zo strany štátu (ktorá naplní jeho obsah), ten však nesmie zasiahnuť samotnú podstatu týchto práv a ani sa dotknúť iných práv zakotvených ústavou a dohovorom. Ústavný súd môže v rámci abstraktnej kontroly ústavnosti vysloviť nesúlad len v prípadoch, ak právna norma nerešpektuje konkrétne ústavné garancie niektorého zo základných práv, na ktoré odkazuje čl. 51 ods. 1 ústavy“ (PL. ÚS 11/2013).

Čo sa týka rozsahu základných práv garantovaných v čl. 39 ods. 1 ústavy, je potrebné uviesť, že ústavodarca v čl. 39 ods. 3 ústavy poskytol zákonodarcovi pomerne široký priestor na úvahu, aký vecný a osobný rozsah sociálneho systému pri zabezpečení sociálnych udalostí, do ktorých sa dostanú fyzické osoby, vytvorí; pritom taký, ktorý by bol v súlade s ústavou. Ide o sociálny systém s dlhodobými právnymi účinkami presahujúcimi svojimi dôsledkami niekoľko desiatok rokov (PL. ÚS 11/08).

Ústavný súd Českej republiky disponuje rozsiahlou judikatúrou k sociálnym právam garantovaným Listinou základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ktorá je aj súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Súčasťou jeho judikatúry je aj právny názor, že pre prieskum ústavnosti zákonov obsahujúcich úpravu sociálnych práv je daný užší priestor, ako to je u základných práv podľa druhej, tretej a piatej hlavy listiny (PL. ÚS 8/07), a tiež že zakotvenie existencie týchto práv v listine znamená, že pri zákonnej úprave musí byť zachovaný určitý minimálny štandard týchto sociálnych práv (PL. ÚS 2/08).

Ústavný súd na posúdenie akceptovateľnosti obmedzujúcich zásahov štátu do ústavou alebo medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd v minulosti viackrát uplatnil test proporcionality (PL. ÚS 67/07, PL. ÚS 11/2011), ktorý sa zakladá na troch po sebe nasledujúcich krokoch. Prvým je posúdenie napadnutej právnej úpravy z hľadiska jej vhodnosti, resp. existencie legitímneho cieľa a racionálnej väzby medzi napadnutou právnou normou a účelom právnej úpravy. Druhým krokom je posúdenie napadnutej právnej úpravy uplatnením kritéria nevyhnutnosti, potrebnosti či použitia najmenej drastických, resp. šetrnejších prostriedkov, a tretím krokom je hľadisko proporcionality v užšom slova zmysle, t. j. najmä z hľadiska jej primeranosti vo vzťahu k zamýšľanému cieľu.

V súvislosti s posudzovaním ústavnosti právnej úpravy sociálnych práv však napr. Ústavný súd Českej republiky vo svojej rozhodovacej činnosti (PL. ÚS 1/08) zase konštatoval, že je vylúčené, aby metodológia ich prieskumu bola totožná s metodológiou prieskumu využívanou vo vzťahu k tzv. klasickým základným právam, a preto uzavrel, že dosiaľ aplikovaný test proporcionality je vychádzajúc z povahy sociálnych práv príliš „prísny“, pretože výrazne obmedzuje zákonodarcu pri prijímaní právnej úpravy majúcej za cieľ regulovať túto oblasť spoločenských vzťahov.

Rovnako poľský ústavný tribunál odmietol aplikovať „prísny“ test proporcionality na prieskum sociálnych práv napriek pomerne explicitnej úprave obmedzenia základných práv a slobôd v poľskej ústave (podľa jej čl. 31 ods. 3 ústavné práva a slobody môžu byť obmedzené len na základe zákona, a to iba v prípade, že ide o opatrenia, ktoré sú v demokratickom štáte nevyhnutne nutné na ochranu jeho bezpečnosti alebo verejného poriadku alebo na ochranu prírodného prostredia, zdravia alebo verejnej morálky, alebo slobôd a práv iných osôb. Takéto obmedzenia nesmú porušovať podstatu práv a slobôd.) Konštatoval pri tom, rovnako ako Ústavný súd Českej republiky, že na problematiku obmedzenia sociálnych práv, ktorých právna

úprava je predovšetkým doménou zákonodarcu, je možné aplikovať iba druhú vetu tohto ustanovenia ústavy, podľa ktorej takéto obmedzenia nesmú porušovať podstatu práv (nález sp. zn. K 6/09 z 24. 2. 2010, dostupný na www.trybunal.gov.pl).

Z judikatúry ESĽP k zákazu diskriminácie vyplýva, že ospravedlniteľnosť odlišného zaobchádzania sa odvíja aj od jeho dôvodu. Zatiaľ čo pre odlišné zaobchádzanie z dôvodu rasy či etnického pôvodu, pohlavia, sexuálnej orientácie, národnosti či pôvodu dieťaťa je nutné predložiť veľmi presvedčivé ospravedlnenie [Ponomaryov v. Bulharsko, rozsudok vo veci sťažnosti č. 5335/05 z 21. 6. 2011 (národnosť); Ünal Tekeli v. Turecko, rozsudok vo veci sťažnosti č. 29865/96 zo 16. 11. 2004 (pohlavie)], u ostatných dôvodov odlišného zaobchádzania je prieskum zo strany ESĽP menej intenzívny.

Podľa názoru ústavného súdu stanovením v podstate akéhokoľvek rozlišovacieho kritéria dochádza k vytváraniu skupín subjektov s rozdielnymi oprávneniami a povinnosťami. Úlohou ústavného súdu pri ich prieskume je rozlíšiť, či ide o ústavne ospravedlniteľné a základným ústavným princípom zodpovedajúce odlišnosti alebo o arbitrárnu nerovnosť a diskrimináciu určitej skupiny osôb.

Ústavný súd sa v danom prípade berúc do úvahy už uvedené východiská a názory priklonil k rozhodovacej praxi ESĽP, v ktorej sa ustálil test diskriminácie, ktorý už ústavný súd vo svojej judikatúre aplikoval (PL. ÚS 7/2013, PL. ÚS 98/2011, PL. ÚS 11/2013). Test diskriminácie sa vo všeobecnosti člení na zisťovanie, či

- v posudzovanom prípade ide o rovnaké alebo objektívne porovnateľné subjekty (prvý krok),
- sa nerovnaké zaobchádzanie opiera o ústavne prípustný dôvod nerovnakého zaobchádzania (druhý krok),
- porušenie rovnosti spôsobuje ujmu (tretí krok),
- zásah možno alebo nemožno ospravedlniť (štvrtý krok).

Aplikujúc tento test na namietané ustanovenia zákona o sociálnom poistení ústavný súd v rámci jeho prvého kroku konštatuje, že uvedenou právnou úpravou, v rámci ktorej bola stanovená podmienka „nepretržitosti“ zamestnania ako základný odlišovací parameter pre možnosť alebo vylúčenie vykonania porovnávacieho prepočtu dôchodkovej dávky podľa oboch právnych úprav (predchádzajúcej, ako aj novej), nedošlo k vylúčeniu žiadnej skupiny fyzických osôb (poistencov) z nároku na priznanie starobného dôchodku, resp. pomerného starobného dôchodku. V prípade poistencov, na ktorých sa napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení nevzťahujú z dôvodu nesplnenia podmienky nepretržitosti zamestnania, je ich základné právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe zabezpečené prostredníctvom § 261 ods. 2 až 4 zákona o sociálnom poistení a § 262 ods. 2 až 4 zákona o sociálnom poistení.

Pri posudzovaní druhého kroku ústavný súd pripúšťa, že na základe napadnutých ustanovení zákona o sociálnom poistení reálne môže dochádzať k nerovnakému zaobchádzaniu so skupinou poistencov, ktorí nespĺnili podmienku nepretržitého zamestnania po vzniku nároku na dôchodkovú dávku ku dňu účinnosti zákona o sociálnom poistení oproti poistencom, ktorí túto podmienku splnili. Ústavný súd stotožňujúc sa so stanoviskami národnej rady a vlády však súčasne konštatuje, že v danom prípade zákonodarca odôvodnene diferencoval nároky skupiny fyzických osôb (poistencov), ktorým síce vznikol nárok na starobný dôchodok podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2013, ale z dôvodu pokračovania v zamestnaní ku dňu účinnosti zákona o sociálnom poistení dôchodkovú dávku nepoberali, vychádzajúc pritom z predchádzajúcej právnej úpravy, ktorá v zásade nepripúšťala vyplácanie starobného dôchodku z dôvodu ďalšieho zamestnania (okrem zákonom ustanovených výnimiek). Napadnutými

ustanoveniami zákona o sociálnom poistení tak zákonodarca v snahe vysporiadať sa s právnym postavením tejto skupiny poistencov (objektívne odlišnej od ostatných poistencov) umožnil vykonanie porovnávacieho výpočtu dôchodkovej dávky a na jeho základe priznanie sumy starobného dôchodku, ktorá je pre konkrétneho jednotlivca výhodnejšia. Samotné rozlišovanie poistencov z hľadiska ne/splnenia podmienky „nepretržitosti“ zamestnania je podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľné a nemožno ho považovať za ústavne neprijateľné právne riešenie (identické ustanovenie obsahoval aj § 164 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), ktoré určitý okruh fyzických osôb neodôvodnene zvýhodňuje, a to najmä za situácie, ak napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení platia pre všetkých poistencov spĺňajúcich zákonom ustanovené podmienky rovnako.

Pri hodnotení tretieho kroku testu diskriminácie ústavný súd konštatuje, že základné právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe nie je napadnutými ustanoveniami zákona o sociálnom poistení obmedzené. Každá fyzická osoba (poistenec) má v prípade splnenia zákonom ustanovených podmienok nárok na výplatu dôchodkovej dávky, ktorej výška nie je závislá len od aplikácie predchádzajúcej alebo novej právnej úpravy v oblasti dôchodkových dávok, ale je výrazne ovplyvnená aj počtom odpracovaných rokov, výškou mzdy a aktuálnou dôchodkovou hodnotou. Na základe uvedeného je ústavný súd toho názoru, že možnosť vykonania porovnávacieho prepočtu starobného dôchodku, resp. pomerného starobného dôchodku podľa oboch právnych úprav pri tej časti poistencov, ktorým z dôvodu nepretržitosti zamestnania nemohol byť priznaný dôchodok, oproti fyzickým osobám, ktoré takú možnosť mali (ale ju nevyužili), nemožno považovať za zásah do princípu rovnosti alebo zákazu diskriminácie založený na ľubovôli zákonodarcu.

V rámci štvrtého kroku testu diskriminácie ústavný súd konštatuje, že podmienka výkonu zamestnania v danom prípade sprísnená naplnením kritéria „nepretržitosti“ k určitému dátumu ako dôvod na diferencované priznávanie starobných dôchodkov, resp. pomerných starobných dôchodkov, nie je identifikovaná so žiadnymi ústavou v čl. 12 ods. 2 zakázanými diskriminačnými dôvodmi (pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, viera a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok alebo rod), teda nemôže vykazovať relevantný faktický a v nadväznosti na to aj akýkoľvek právom uznaný vplyv na plnenie pozitívneho záväzku štátu na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, a preto nie je ani zásahom do navrhovateľmi označených základných práv.

Na základe uvedeného ústavný súd preto posúdil argumenty uvedené navrhovateľmi ako nedostatočné na to, aby bolo možné napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení označiť za také neprimerané, že by narušali princíp rovnosti v právach garantovaný v čl. 12 ods. 1 ústavy a znamenali neprijateľné bezdôvodné zvýhodnenie určitej skupiny osôb pri riešení identickej sociálnej situácie s dôsledkom nerešpektovania princípu zákazu zvýhodnenia/znevýhodnenia v právach podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a zákazu diskriminácie podľa čl. 13 ods. 3 ústavy.

Námietky navrhovateľov týkajúce sa ochrany práv obsiahnutých v princípe rovnosti a zákazu diskriminácie v danom prípade podľa názoru ústavného súdu neobstoja, keďže zákonodarca ich prijatím neprekročil rámec legitímnej úvahy danej zákonom o sociálnom poistení. Napadnuté ustanovenia zákona o sociálnom poistení podľa názoru ústavného súdu nevykazujú znaky svojvôle zákonodarcu.

Ústavný súd ďalej dodáva, že zákonom č. 310/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bola z dôvodu zmiernenia dôsledkov prechodu zo zabezpečovacieho systému na poistný systém prijatá právna úprava (§ 293k), v zmysle ktorej bola suma starobného dôchodku priznaného podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 prepočítaná bez obmedzenia najvyššou výmerou a súčasne sa prehodnotila aj výška tých dôchodkov, pri ktorých nebola zohľadnená suma priemerného mesačného zárobku presahujúceho sumu 10 000 Sk alebo sa úplne nezohľadnila doba zamestnania získaná po vzniku nároku na dôchodok. Prijatím tejto novely zákona o sociálnom poistení došlo k zmierneniu rozdielov medzi „novými“ a „starými“ poberateľmi starobných dôchodkov. Ďalším opatrením zákonodarcu smerujúcim k zlepšeniu sociálnej situácie poberateľov starobných dôchodkov je systém valorizácie dôchodkových dávok.

Vychádzajúc z zvedených skutočností ústavný súd o návrhu skupiny poslancov rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné (doplňujúce) stanovisko sudcu Lajosa Mészárosa.

**Odlišné stanovisko sudcu Lajosa Mészárosa
k nálezu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky
vo veci sp. zn. PL. ÚS 12/2014**

Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 12/2014 z 10. júna 2015 v znení, v akom bol spracovaný (ďalej aj „nález“), som podporil, pretože súhlasím s jeho výrokom. Predsa sa však domnievam, že v odôvodnení nálezu zaniká niekoľko myšlienok, ktoré ja považujem za podstatné. Preto som sa rozhodol pripojiť k nemu podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov odlišné (doplňajúce) stanovisko.

Prechodné ustanovenia zákona o sociálnom poistení

V úvode a in medias res považujem za potrebné pristaviť sa pri úprave prechodných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Z pohľadu nárokov na dôchodkové dávky prechodné ustanovenia rozlišujú primárne 3 kategórie osôb s nárokom na dôchodkovú dávku. Rovnako ako skupina poslancov aj ja sa budem na účely doplňujúceho stanoviska zaoberať iba starobným dôchodkom – nie invalidným a pod., ktorý sa určitým spôsobom dotýka právnej úpravy účinnej do 31. decembra 2004, t. j. právnej úpravy účinnej do nadobudnutia platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení (pre účely tohto doplňujúceho stanoviska si tieto osoby dovoľím označiť termínom „starodôchodcovia“).

I. kategória – podľa § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, o nároku na úpravu dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, o nárokoch na náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, o nároku zamestnanca z pracovného pomeru, ktoré sa uspokojovali z garančného fondu (ďalej len „peňažná náhrada“), a o nároku na podporu v nezamestnanosti, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky, náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania alebo podpory v nezamestnanosti za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, náhrade škody, peňažnej náhrade

alebo podpore v nezamestnanosti už bolo právoplatne rozhodnuté, sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.

Ako možno vyčítať z § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ten reguluje situáciu, ak osobe „A“ vznikne nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) pred 1. januárom 2004, táto osoba „A“ požiada o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia pred 1. januárom 2004, konanie o tejto žiadosti sa začalo pred 1. januárom 2004, avšak sa právoplatne neskončilo pred 1. januárom 2004, a teda pokračuje za platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení. Podľa § 259 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sa o týchto nárokoch (žiadostiach o priznanie a výplatu dávky) rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 (s odchýlkami ďalej v zákone ustanovenými).

II. kategória – podľa § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení dávky nemocenského poistenia, dávky dôchodkového zabezpečenia, plnenia vyplývajúce z nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, peňažná náhrada a podpora v nezamestnanosti, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za dávky podľa tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003; ak nárok na výplatu týchto dávok, plnení, peňažnej náhrady a podpory v nezamestnanosti trval k 31. decembru 2003, dávky, plnenia, peňažná náhrada a podpora v nezamestnanosti sa vyplácajú aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak. Nárok na výplatu starobného dôchodku a pomerného starobného dôchodku, ktoré boli priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa posudzuje po 31. decembri 2003 podľa predpisu účinného od 1. januára 2004.

V prípade § 260 ods. 1 zákona o sociálnom poistení ide o situáciu: osobe „B“ vznikne nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) pred 1. januárom 2004, táto osoba „B“ požiada o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia pred 1. januárom 2004, o tejto žiadosti sa konanie začalo pred 1. januárom 2004 a toto konanie sa právoplatne skončilo pred 1. januárom 2004, a teda dávka dôchodkového zabezpečenia sa osobe „B“ vypočítala, priznala a začala vyplácať pred 1. januárom 2004 za účinnosti už neplatného a neúčinného zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení“). V tejto kategórii ide o najväčšiu skupinu „starodôchodcov“.

III. kategória – ide o právnu normu § 261 ods. 1 zákona o sociálnom poistení (zároveň aj § 262 ods. 1 zákona o sociálnom poistení), ktorá bola výlučne predmetom prieskumu ústavným súdom a ktorú napadla vo svojom návrhu skupina poslancov.

V tomto prípade pôjde o situáciu: osobe „C“ vznikne nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) pred 1. januárom 2004, táto osoba „C“ nepožiada o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia pred 1. januárom 2004, ale požiada o priznanie a vyplácanie dávky dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) za platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení po 1. januári 2004.

Na takto konštruovanom základe zákon o sociálnom poistení delí ďalej osoby „C“ do 2 podkategórií.

podkategória IIIa – osobe „C1“ vznikne nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) pred 1. januárom 2004, táto osoba „C1“ nepožiada o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia pred 1. januárom 2004, osoba „C1“ je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaná k 31. decembru 2003 a požiada o priznanie a vyplácanie dávky dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) za platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení po 1. januári 2004. Tejto osobe „C1“ sa dávka

dôchodkového poistenia vypočíta podľa zákona o sociálnom poistení platnom po 1. januári 2004 (preto ide o dávku dôchodkového poistenia, a nie dôchodkového zabezpečenia).

podkategória IIIb – osobe „C2“ vznikne nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) pred 1. januárom 2004, táto osoba „C2“ nepožiada o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia pred 1. januárom 2004, osoba „C2“ nie je po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnaná k 31. decembru 2003 a požiada o priznanie a vyplácanie dávky dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) za platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení po 1. januári 2004. Tejto osobe „C2“ sa dávka dôchodkového zabezpečenia vypočíta podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení účinného do 31. decembra 2003 (preto ide o dávku dôchodkového zabezpečenia, a nie dôchodkového poistenia).

Skupina poslancov brojila iba proti napadnutej právnej úprave § 261 ods. 1 (a § 262 ods. 1) zákona o sociálnom poistení týkajúcej sa podkategórie IIIb a s tým súvisiacej aplikácie zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení na žiadateľov o priznanie a výplatu dávky dôchodkového zabezpečenia.

Príklad

Na tomto mieste si dovoľím urobiť nepatrný exkurz do ríše názorných hypotetických príkladov, pričom ide zároveň o premostenie k uvedeniu kľúčových záverov môjho doplňujúceho stanoviska:

Osoba „O“ je pedagogickým zamestnancom základnej školy „ZŠ“, kde pôsobí nepretržite od úspešného ukončenia štúdií na univerzite (od 2. mája bežného kalendárneho roka), zabezpečuje výučbu predmetu slovenský jazyk a literatúra a poberá nepretržite mzdu, ktorá je a vždy bola jej jediným príjmom. Osobe „O“ vznikol nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia 2. mája 2003 (dosiahla vek 60 rokov a odpracovala na mesiac presne 35 rokov – splnila podmienky nároku podľa v tom čase platného a účinného § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení). Osoba „O“ požiada o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia a táto jej bola právoplatne priznaná v zmysle zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (podľa spôsobu výpočtu uvedeného v § 22 a nasl. tohto zákona) v sume „X“. Osoba „O“ spadá do kategórie II „starodôchodcov“.

Osoba „S“ je pedagogickým zamestnancom totožnej základnej školy „ZŠ“, kde pôsobí nepretržite od úspešného ukončenia štúdií na univerzite (od 2. mája toho istého kalendárneho roka ako osoba „O“), na ktorej bola ročníkovým spolužiakom osoby „O“. Osoba „S“ taktiež zabezpečuje výučbu predmetu slovenský jazyk a literatúra a poberá nepretržite mzdu, ktorá je a vždy bola jej jediným príjmom a je v rovnakej výške ako u osoby „O“. Osobe „S“ vznikol nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia 2. mája 2003 (dosiahla vek 60 rokov a odpracovala na mesiac presne 35 rokov – splnila podmienky nároku podľa v tom čase platného a účinného § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení). S osobou „S“ základná škola „ZŠ“ ukončí pracovný pomer k 2. máju 2003. Osoba „S“ sa však rozhodne pokračovať v zamestnaní a nepožiada o priznanie a výplatu dávky dôchodkového zabezpečenia. Osobe „S“ sa nedarí opätovne sa zamestnať, a tak následne 2. januára 2004 požiada o priznanie a výplatu dôchodkovej dávky, ktorá jej bola, aplikujúc § 261 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, právoplatne priznaná podľa zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (podľa spôsobu výpočtu uvedeného v § 22 a nasl. tohto zákona) v sume „X“ (t. j. v sume totožnej ako osobe „O“). Osoba „S“ spadá do kategórie III, podkategórie IIIb „starodôchodcov“.

Osoba „T“ je pedagogickým zamestnancom totožnej základnej školy „ZŠ“, kde pôsobí nepretržite od úspešného ukončenia štúdií na univerzite (od 2. februára kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, kedy na základnej škole „ZŠ“ začali pôsobiť osoby „O“ a „S“), na ktorej bola ročníkovým spolužiakom osoby „O“ a „S“, avšak štátnu skúšku osoba „T“ úspešne vykonala s polročným odstupom od osôb „O“ a „S“. Osoba „T“ taktiež zabezpečuje výučbu predmetu slovenský jazyk a literatúra a poberá nepretržite mzdu, ktorá je a vždy bola jej jediným príjmom a je v rovnakej výške ako u osôb „O“ a „S“. Osobe „T“, keďže sa zamestnala o 9 mesiacov neskôr ako osoby „O“ a „S“, vznikol nárok na dávku dôchodkového poistenia 2. novembra 2004 (dosiahla vek 60 rokov a 9 mesiacov a odpracovala na mesiac presne 35 rokov – splnila podmienky nároku podľa v tom čase platného a účinného § 65 zákona o sociálnom poistení). Osoba „T“ skončí pracovný pomer so „ZŠ“ k 2. novembru 2004, 2. novembra 2004 požiada o priznanie a výplatu dôchodkovej dávky, ktorá jej bola podľa § 261 ods. 1 zákona o sociálnom poistení právoplatne priznaná v zmysle zákona o sociálnom poistení (podľa spôsobu výpočtu uvedeného v § 66 a nasl. zákona o sociálnom poistení) v sume „X+1“ (t. j. v sume vyššej o 1 oproti sume dôchodkovej dávky osôb „O“ a „S“). Osoba „T“ nespadá do žiadnej z kategórie (I – IIIb) „starodôchodcov“, ale medzi „novodôchodcov“ (t. j. tých, ktorým vznikol nárok na dôchodkovú dávku za platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení).

Na uvedenom príklade je možné objasniť, že zákon o sociálnom poistení zaviedol spôsob výpočtu dôchodkovej dávky, ktorý je za istých okolností priaznivejší oproti zákonu č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (na čo poukazuje aj skupina poslancov, aj nález), pričom môže nastať situácia, že dvaja poberatelia dôchodkovej dávky, ktorí celý svoj ekonomicky produktívny život vykonávali to isté povolanie, u tohto istého zamestnávateľa, v rovnakej dĺžke a pri tej istej výške mzdy, môžu mať rozdielne výšky dôchodkovej dávky (z dôvodu rozdielneho spôsob výpočtu dôchodkovej dávky).

Nie je otázkou, čo v zákone je, ale čo v ňom nie je

Skupina poslancov však skutočnosť prezentovanú v predchádzajúcom príklade nereflektuje a z celej rady „starodôchodcov“ poukázala iba na „špičku ľadovca“, teda podkategóriu IIIb, pričom vo svojej podstate skupina poslancov namietala, že pri tejto podkategórii IIIb sú „starodôchodcovia“ v porovnaní s osobami podkategórie IIIa (t. j. v porovnateľnej situácii – rovnaký počet odpracovaných rokov, v rovnakom povolaní, za rovnakú mzdu) vo všeobecnosti znevýhodnení z dôvodu, že sa na výpočet ich dôchodkovej dávky aplikuje zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (teda spôsob výpočtu podľa tohto zákona), a nie zákon o sociálnom poistení. Je však potrebné uviesť, že kým „starodôchodca“ v podkategórii IIIa je po vzniku nároku na starobný dôchodok za platnosti a účinnosti zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003, „starodôchodca“ v podkategórii IIIb nie je po vzniku nároku na starobný dôchodok za platnosti a účinnosti zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení nepretržite zamestnaný k 31. decembru 2003, čím nemožno hovoriť o rovnakom postavení (zjednodušene povedané, rozdiel je v tom, že jeden nepretržite k 31. decembru 2003 pracoval a druhý nie) a výsledok zohľadnenia kontinuálneho zamestnania „starodôchodcu“ podkategórie IIIa spočívajúci v jeho „odmenení“ formou aplikácie výpočtu dôchodkovej dávky podľa zákona o sociálnom poistení plne korešponduje s politikou nového systému sociálneho zabezpečenia – politikou zásluhovosti. Len na okraj, nahliadajúc čisto očami praktického života, poznamenávam, že aj v prípade potenciálneho vyhovenia návrhu skupiny poslancov by nález ústavného súdu, ktorý má účinky ex nunc a pro

futuro, dopadal na malé percento „starodôchodcov“ z podkategórie IIIb, keďže je vzhľadom na veľký časový odstup od účinnosti zákona o sociálnom poistení (desať a pol roka) logické domnievať sa, že ku dňu rozhodovania ústavného súdu (jún 2015) nebude počet osôb, ktorým vznikol nárok na dávku dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) pred 1. januárom 2004, ktoré nepožiadali o priznanie a výplatu tejto dávky dôchodkového zabezpečenia pred 1. januárom 2004, ktoré neboli po vzniku nároku na starobný dôchodok nepretržite zamestnané k 31. decembru 2003 a hypoteticky by požiadali o priznanie a vyplácanie dávky dôchodkového zabezpečenia (teraz dôchodkového poistenia) až po vydaní nálezu ústavného súdu (t. j. za platnosti a účinnosti zákona o sociálnom poistení po 1. januári 2004), markantný.

Po ďalšie, skupina poslancov svojou argumentáciou napáda en block zvolenú politiku štátu – úpravu systému sociálneho poistenia na princípe zásluhovosti (aj to len u vybranej podkategórie „starodôchodcov“ IIIb). V tomto smere má zákonodarca však širokú diskreciu pre zvolenie konkrétnej dôchodkovej politiky a samotná zmena systému zo zabezpečovacieho-solidárneho na poistný-zásluhový nie je z ústavného hľadiska ničím vadná.

Relevantnou štrukturálnou otázkou v spojitosti s citovanými prechodnými ustanoveniami zákona o sociálnom poistení a kategóriami I až IIIb (teda všetkými „starodôchodcami“) však je, či zákonodarca myslel na jednotlivé prípady (teda nie je v hre otázka zmeny systému ako takého zo zabezpečovacieho na poistný alebo otázka aplikácie vzorca pre výpočet dôchodkovej dávky u osôb s nárokom na priznanie a výplatu dôchodkovej dávky), kde dvaja poberatelia dôchodkovej dávky, ktorí celý svoj ekonomicky produktívny život vykonávali to isté povolanie, u tohto istého zamestnávateľa, v rovnakej dĺžke a pri tej istej výške mzdy, môžu mať až príliš rozdielne výšky dôchodkovej dávky z dôvodu rozdielného spôsob výpočtu dôchodkovej dávky (príklad s osobami „O“ a „S“ na jednej strane a osobou „T“ na strane druhej). Inak povedané, či zákon o sociálnom poistení umožňuje zohľadniť prípadné extenzívne otvorené nožnice rozdielu v konkrétnej dôchodkovej dávke „starodôchodcov“ a „novodôchodcov“, ak tento rozdiel môže byť zapríčinený len v dôsledku aplikácie iného (inak ústavne aprobovateľného) spôsobu výpočtu dôchodkovej dávky (aplikácie zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení na „starodôchodcov“ a zákona o sociálnom poistení na „novodôchodcov“), pričom „starodôchodcovia“ a „novodôchodcovia“ vykonávali rovnaké zamestnanie, v rovnakej dĺžke, za rovnakú mzdu. A do tretice inak povedané, nie je (ústavnoprávny) problém, akú politiku sociálneho zabezpečenia štát zvolí alebo aký vzorec výpočtu sa bude na toho konkrétneho žiadateľa o priznanie a výplatu dôchodkovej dávky vzťahovať, ale otázkou je, či ak v dôsledku tejto politiky a aplikácie rozdielných vzorcov výpočtu dôchodkovej dávky vzniknú veľké rozdiely v sume dôchodkovej dávky u osôb v porovnateľnej situácii (rovnaký počet rokov výkonu zárobkovej činnosti, výkon rovnakej činnosti, pri tej istej výške mzdy), upravil zákonodarca mechanizmus, ako reagovať na tieto rozdiely.

Takto však skupina poslancov otázku nepoložila a aj preto som v tomto prípade hlasoval za výrok nálezu, ktorý znamená nevyhovenie návrhu skupiny poslancov. Avšak po detailnom oboznámení sa s návrhom skupiny poslancov som nadobudol presvedčenie, že ideovým základom a otcom myšlienky podania návrhu skupiny poslancov bola práve už uvedená a v spoločnosti napäto rezonujúca otázka, ktorú skupina poslancov tentokrát nepresne uchopila. Aj preto som považoval za potrebné pripojiť k nálezu toto doplnujúce stanovisko.

Nota bene si dovoľím na záver poukázať, že zákonodarca po prijatí zákona o sociálnom poistení myslel na vybrané skupiny „starodôchodcov“ a do zákona o sociálnom poistení sa dostala právna úprava § 293a ods. 2 (zvyšovanie dôchodkovej dávky v roku 2004 o 4 %

mesačnej sumy dôchodkovej dávky u tých „starodôchodcov“, ktorým boli dôchodkové dávky priznané pred 1. februárom 2004) a § 293k ods. 1 (odstránenie obmedzenia najvyššej výmery v zmysle § 24 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení u „starodôchodcov“, ktorým bola suma starobného dôchodku určená podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 a obmedzená touto najvyššou výmerou) zákona o sociálnom poistení, ktorá je vo vzťahu k dôchodkovým dávkam vybraných skupín „starodôchodcov“ priaznivá v zmysle zvýšenia dôchodkovej dávky.

Avšak ani tento benefit upravený v § 293a ods. 2 a § 293k ods. 1 zákona o sociálnom poistení nereaguje na štrukturálny jav citovaných prechodných ustanovení zákona o sociálnom poistení týkajúci sa kategórií I až IIIb „starodôchodcov“, podľa ktorého zákon o sociálnom poistení umožňuje výskyt veľkého rozdielu v konkrétnej dôchodkovej dávke „starodôchodcov“ a „novodôchodcov“, kde tento rozdiel môže byť zapríčinený len v dôsledku aplikácie iného spôsobu výpočtu dôchodkovej dávky (aplikácie zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení na „starodôchodcu“ a zákona o sociálnom poistení na „novodôchodcu“), pričom „starodôchodcovia“ a „novodôchodcovia“ vykonávali rovnaké zamestnanie, v rovnakom počte rokov a za rovnakú mzdu.